

การจัดการสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม สถานการณ์น้ำท่วม

สถานการณ์น้ำท่วม

หน่วยบริการสาธารณสุขที่ได้รับผลกระทบ

(ข้อมูล ณ วันที่ 5 ตุลาคม 2565)

5 อำเภอ จำนวน 7 แห่ง

อำเภอชุมพลบุรี

1.รพ.สต.บ้านอ้อ-ตลิ่งชัน ปิดให้บริการน้ำท่วม รพ.สต. สูง 40 ซม.

อำเภอดำรงวิทยะ

- 1.รพ.สต.สะเอิง ย้ายยูนิตทำฟัน ปัญหาระบบไฟฟ้า ย้ายไปให้บริการที่วัดจำปา
- 2.รพ.สต.บ้านสาโรช ปิดให้บริการย้ายไปให้บริการที่ศูนย์ อปพร.พรมเทพ

อำเภอกาบเชิง

1.รพ.สต.โคกสะอาด ครุภัณฑ์สำนักงานได้รับความเสียหาย

อำเภอปราสาท

1.รพ.สต.ประทัดบุ ท่วมบ้านพักจำนวน 2 หลัง และบริเวณโดยรอบ รพ.สต.

อำเภอสำโรงทาบ

- 1.รพ.สำโรงทาบ ปิดให้บริการทันตกรรม ซักฟอกส่งอบที่ รพ.สนม
- 2.รพ.สต.เกาะแก้ว ปิดให้บริการทันตกรรม

การจัดการสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม สถานการณ์น้ำท่วม

แนวทางปฏิบัติ กรณีน้ำท่วม

1. ประสานหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ดูแลสุขภาพประชาชน
ในชุมชนที่ประสบเหตุโดยเฉพาะ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ
ผู้ป่วยเรื้อรัง หญิงตั้งครรภ์ และเด็กเล็ก เป็นต้น

2. ประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมจัดบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม
สำหรับประชาชน เช่น การสำรวจเฝ้าระวังความปลอดภัยของอาหารและน้ำ
การกำจัดขยะ และน้ำเสีย ที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน

3. สนับสนุนแนวทาง มาตรฐาน มาตรการทางวิชาการ มาตรการทางกฎหมาย
แนวปฏิบัติกรณีเกิดอุทกภัย

การจัดการสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม สถานการณ์น้ำท่วม

1.การจัดการมูลฝอย

มูลฝอยทั่วไป การจัดเก็บ การรวบรวม การขนส่งไปกำจัด การขนย้าย ขยะเปียกและนำไปกำจัดควรมีการเตรียมการใช้ EM เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การย่อยสลายและลดปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็นรบกวน

มูลฝอยติดเชื้อ ในสถานการณ์น้ำท่วมหน่วยบริการสาธารณสุข ให้เคลื่อนย้ายอย่างระมัดระวัง ถูกต้องตามหลักวิชาการ ระวังป้องกันการรั่วไหล ของของเหลว

2.การควบคุมคุณภาพน้ำดื่ม-น้ำใช้

เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่ม-น้ำใช้ ชูตรวจสอบอย่างง่ายในภาคสนาม ได้แก่

อ 11 : ตรวจสอบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรียในน้ำบริโภค/น้ำแข็ง/
อาหาร/สุขลักษณะห้องส้วม/สภาวะสุขาภิบาล

อ 31 : ชูทดสอบคลอรีนอิสระคงเหลือในน้ำ

การจัดการสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม สถานการณ์น้ำท่วม

3.การจัดการส้วมและสิ่งปฏิกูล

มีหลักการคือ ไม่ปล่อยให้สิ่งปฏิกูลลงแหล่งน้ำและพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากในช่วงน้ำท่วมมีการใช้ส้วมลอยน้ำเป็นจำนวนมาก เตรียมการจัดหารถสูบล้างสิ่งปฏิกูลจากส้วมลอยน้ำและส้วมอื่นๆ

4.การจัดการน้ำขัง และน้ำเน่าเสีย

เก็บขยะออกจากแหล่งน้ำ และการจัดการระบายน้ำเสียที่ท่วมขัง เข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย หากดำเนินการไม่ได้ให้ใช้ EM อัตราส่วน 1 กรัม ต่อน้ำเสีย 1 ลบ.ม (1,000 ลิตร)

5.การควบคุมสัตว์และแมลงพาหะนำโรค

สำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์และแมลงนำโรค โดยการปรับปรุงด้านสุขาภิบาลและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องฉีดพ่นสารเคมีกำจัดแมลงพาหะนำโรค

ตัวอย่าง แนวทางปฏิบัติ กรณีน้ำท่วม

การจัดการส้วมหลังน้ำท่วม

ส้วมที่ถูกน้ำท่วมซึ่งเป็นเวลานาน อาจปนเปื้อนเชื้อโรคจากอูจจาระ และส่งผลให้เกิดโรคระบาดต่างๆ ตามมา เช่น อหิวาตกโรค อูจจาระร่วง จึงต้องจัดการดังนี้

1. ซ้ำระล้างสิ่งสกปรก ดินโคลนบริเวณส้วมที่เคยถูกน้ำท่วม
2. เก็บกวาดขยะ และสิ่งสกปรกตกค้าง ที่ถูกพัดพามากับน้ำ ใส่ในถุงดำนำไปกำจัด
3. ในกรณีที่ส้วมเต็มหรืออุดตันให้ใช้ EM ชนิดผง ละลายน้ำสะอาดเทลงในถังส้วม (จุลินทรีย์จะลงไปอยู่ในบ่อเกรอะ) ช่วยแก้ปัญหากลิ่นเหม็น ส้วมเต็ม ส้วมอุดตัน และใช้ต่อเนื่องสัปดาห์ละ 1 ครั้ง จะทำให้อากาศ และแก๊สที่เกิดจากการหมักลดลง

การดูแลระบบประปาหลังน้ำท่วม

การตรวจสอบระบบประปาหลังน้ำท่วมเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ได้น้ำประปามาตามฐาน ทุกชุมชนทุกหมู่บ้านตลอดทั้ง ครอบคลุม ดังนี้

แหล่งน้ำ

- ♦ **ด้านสภาพ**
ตรวจสอบสภาพแหล่งกักเก็บน้ำดิบ หากพบว่าได้รับความเสียหาย มีการทรุดตัว แตก ร้าว ควรมีการลงเขตดินลงในแหล่งน้ำดิบ ควรรีบดำเนินการแก้ไข
- ♦ **ด้านคุณภาพ**
สังเกตว่าน้ำมีความขุ่น หรือสีเปลี่ยนหรือไม่ เช่นมีผลต่อการปนเปื้อนการปนเปื้อน

โครงสร้าง

ระบบประปา

1. ตรวจสอบระบบมอเตอร์ระบบไฟฟ้าของเครื่องขึ้นน้ำ ให้ความมั่นใจ หากพบความผิดปกติ ให้รีบช่างมาแก้ไขก่อนเปิดเครื่องขึ้นน้ำ
2. สังเกตแรงดันของน้ำว่าลดลงหรือไม่ เพราะอาจมีการรั่วซึมของระบบท่อ ให้รีบช่างมาแก้ไข

ระบบไฟฟ้า

ตรวจสอบ : ตรวจสอบระบบไฟฟ้า
ถังกรอง : หากพบถังน้ำใสมีร่องรอย ร้าว แตก ให้ดำเนินการแก้ไขทันที

การปรับปรุง

- ♦ ปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมบรรจุถัง ใช้กันใต้ตามปกติ และดูแลบริเวณโดยรอบให้สะอาด ทุกชุมชน
- ♦ ล้างทำความสะอาดถังเก็บน้ำ เพราะเราไม่สามารถรู้ได้ว่ามีน้ำจากภายนอกระบบท่อ ซึมกลับเข้าไปในถังน้ำหรือไม่ เมื่อป้องกันแล้วปรดต่างๆ
- ♦ เก็บตัวอย่างน้ำเพื่อวิเคราะห์คุณภาพทางห้องปฏิบัติการ

ระบบจ่ายน้ำ

ตรวจสอบระบบท่อจ่ายน้ำกรณี ร้าว แตกหัก หรือมีสิ่งสกปรก กั้น ไหลเข้าไปอุดตันที่จุดใดบ้าง ควรดำเนินการแก้ไข เช่นเขย ให้อยู่ในสภาพดี

การเฝ้าระวัง

- ♦ ตรวจสอบคุณภาพน้ำจากระบบประปา ให้มีค่าคลอรีนอิสระคงเหลือในน้ำที่ปลายทางปริมาณ 0.2-0.5 มิลลิกรัมต่อลิตร
- ♦ ตรวจสอบระบบจ่ายน้ำให้ใช้งานได้ปกติ

โดย...สำนักงานสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย

ตัวอย่าง แนวทางปฏิบัติ กรณีน้ำท่วม

คำแนะนำช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

คัดแยกขยะ

บ้านที่ถูกน้ำท่วม

1 ขยะ ประเภทเศษอาหาร

ที่เหลือจากการบริโภคแต่ละวัน (ขยะเปียก) กล่องโฟม ภาชนะพลาสติก ที่ใช้ใส่อาหารแล้ว ก้นลงในถุงดำ มัดปากถุงให้แน่น ปิดทับ สัตว์และแมลง กัดแทะ รวบรวมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปกำจัด อย่างถูกหลักสุขาภิบาล ไม่ควรทิ้งลงแหล่งน้ำ

2 ขยะ ประเภทกระป๋องโลหะ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก

เก็บแยกไว้ ไม่ควรทิ้งลงแหล่งน้ำ และนำไปขาย เมื่อเข้าสู่ภาวะปกติ

3 ขยะเครื่องใช้ไฟฟ้า ทีวี เตียน เก้าอี้-ชุดรับแขก

เศษไม้ เศษสังกะสี กังหันรถ เครื่องใช้ติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปจัดการอย่างเหมาะสม

การจัดการขยะในสถานที่พักอาศัยหรือจุดพักพิง

ให้ทำการคัดแยกขยะทำนองเดียวกับข้อ 1-3 สำหรับขยะเปียกให้แยกทิ้งในภาชนะ ที่เก็บรวบรวม ใส่ถุงดำ มัดปากถุงให้แน่น รวบรวมลงถังขยะรวมที่มีความจุ 20-50 ลิตร เช่น ถังดำ ถังพลาสติก ปิ๊บ เข่งไม้ไฟ มีฝาปิด มีขาตั้งสูง 20 ซม. เพราะขยะเปียก จะต้องนำไปกำจัดโดยเร็ว หากมีขยะเปียกตกค้างจำนวนมากอาจติดต่อให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องนำไปจัดการอย่างเหมาะสมก่อนบูดเน่า จุดทิ้งขยะเปียกรวมที่กำหนด ต้องไม่เขี่ยในน้ำ และสะดวกในการเก็บขนไปกำจัดได้ถูกต้อง

กรณีจำเป็นต้องกำจัดขยะในพื้นที่เฝ้า

ให้ขุดหลุมลึก 1.5-2.5 เมตร
กันหลุมสอยเข้า ความกว้างของปากหลุม
ขึ้นอยู่กับปริมาณขยะ
นำขยะเปียกมาใส่ที่หลุมทุกวัน
และกลบด้วยดินหนาอย่างน้อย 6 ซม. ทุกวัน

น้ำเสียหลังน้ำท่วม...จัดการได้ด้วยอีเอ็ม

น้ำเสียที่เกิดจากน้ำท่วมเป็นเวลานาน ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็น เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ที่เสี่ยงต่อการไม่สบาย และมาพร้อมกับการก่อโรคต่างๆ เช่น อหิวาตกโรค อูจจาระร่วง และไข้สมองอักเสบ เป็นต้น

วิธีการใช้อีเอ็ม หรือจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ (EF-Effective Microorganisms : EM) เช่น อีเอ็มบอล อีเอ็มน้ำ อีเอ็มผง สำหรับบำบัด น้ำเสียขุ่นข้น อดกลิ่นเหม็น และลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ทำได้ดังนี้

1. ชุมชน

ทำความสะอาดถนน ทางเท้า สาธารณูปโภค อาจกระจายน้ำเสีย ส่นามหน้า ศูนย์ชุมชน โรงเรียน ศาลากลางหรือจุดรวมน้ำดื่มหน้าหมู่บ้านให้ทั่วบริเวณ สามารถฉีดหน้าหลังฉีดครั้งแรก 0-7 วัน

กองขยะ ใช้อีเอ็มผงผสมน้ำ หรืออีเอ็มน้ำใส่จุดดับเพลิง หรือจุดบรรจุภัณฑ์ ฝังใส่กองขยะ

บำบัดน้ำเสีย น้ำท่วมขัง ฝังไม่ไหล นำน้ำเสีย ใช้อีเอ็มบอล โดยโรยซ้ำทุก 7 วัน กลิ่นจะลดลง สีน้ำ จะเปลี่ยนจากดำเป็นน้ำตาลและใสขึ้น

2. ล้างบ้านและล้างส้วม

ฉีดส้วม ใช้อีเอ็มผง ใส่ลงในส้วม เมื่อจากน้ำ จุลินทรีย์จะลงไป อยู่ปกป้องกระเบื้อง ช่วยลดกลิ่นเหม็น แต่ปัญหาผิวเหม็นและหลุดสามารถใส่ต่อเนื่องได้สัปดาห์ละครั้ง

ล้างพื้นห้องส้วม พื้นบ้านที่เคยมีน้ำท่วม ใช้อีเอ็มน้ำ ผสมกับน้ำฉีดพื้นให้ทั่วพื้นห้องส้วม และบริเวณพื้นบ้านที่เคยมีน้ำท่วม หรือเช็ดถูบ้านโดยไม่ต้องล้างออก

หมายเหตุ: ไม่ควรใช้กับบริเวณน้ำไหลออก และในพื้นที่เกาะของคราบที่พื้นน้ำเสียเป็นบริเวณกว้าง